

OBSAH

strana

Predslov	7
Obsah	3
1. ÚVOD	9
1.1 Porovnanie tuhých látok a tekutín	9
1.2 Elementárne štruktúrne predstavy	12
1.3 Kryštalické tuhé látky	13
1.4 Amorfné látky	17
1.5 Polymorfizmus tuhých látok	20
1.6 Hlavné štruktúrne problémy	21
2. SYMETRIA KRYŠTÁLOV A TRANSLAČNÁ GRUPA	23
2.1 Operácie symetrie	23
2.2 Maticové vyjadrenie izometrických operácií	26
2.2.1 Iné vyjadrenie matice rotácie	28
2.3 Grupa symetrie	29
2.4 Translačná grupa	31
2.4.1 Mriežkové translácie a bunka	31
2.4.2 Indexovanie mriežkových smerov a rovín - Millerove symboly	32
2.4.3 Recipročná mriežka	35
3. SYMETRIA KRYŠTÁLOV A BODOVÉ GRUPY	37
3.1 Prvky symetrie bodových grúp	37
3.2 Kombinácie vlastných osí	39
3.3 Kombinácie vlastných a nevlastných osí	43
3.4 Symboly bodových grúp	44
3.5 Grafické znázorňovanie bodových grúp	44
3.6 Limitné bodové grupy	48
4. SYMETRIA KRYŠTÁLOV A PRIESTOROVÉ GRUPY	50
4.1 Kryštalografické sústavy	50
4.2 Kombinácia translačných a bodových prvkov symetrie	52

4.2.1	Rotačná os a kolmý mriežkový vektor	52
4.2.2	Zrkadlová rovina a kolmý mriežkový vektor	54
4.2.3	Rotačná os a rovnobežná translácia, skrutkové osi	55
4.2.4	Zrkadlová rovina a rovnobežná translácia, sklzné roviny	56
4.3	Bravaisove mriežky	58
4.4	Konštrukcia priestorových grúp	66
4.5	Priestorové grupy monoklinickej sústavy	69
5.	ŠTRUKTÚRNA ANALÝZA	77
5.1	Zobrazovacie možnosti	77
5.2	Pružný a nepružný rozptyl röntgenového žiarenia	79
5.3	Amplitúda rozptylu	82
5.4	Mriežkový faktor	85
5.5	Laueho podmienky	86
5.5.1	Braggova rovnica	87
5.5.2	Ewaldova konštrukcia	88
5.6	Štruktúrny faktor	89
5.6.1	Štruktúrne faktory centrovaných mriežok	91
5.6.2	Štruktúrne faktory závitových osí a sklzných rovín	92
5.6.3	Atómový rozptylový faktor	94
5.7	Záznamové metódy	97
5.7.1	Laueho metóda	98
5.7.2	Metóda rotujúceho kryštálu	100
5.7.3	Debyeova-Scherrerova metóda	102
5.8	Difrakčné symboly	105
5.8.1	Friedelov zákon a Laueho grupy	106
5.8.2	Difrakčné symboly priestorových grúp	106
6.	KRYŠTÁLOVÁ ŠTRUKTÚRA JEDNODUCHÝCH LÁTOK	108
6.1	Literárne pramene	108
6.2	Typové štruktúry	109
6.2.1	Štruktúra A1 (Cu)	109
6.2.2	Štruktúra A2 (W)	110
6.2.3	Štruktúra A3 (Mg)	111
6.2.4	Štruktúra A4 (diamant)	112
6.2.5	Štruktúra A9 (grafit)	113
6.2.6	Štruktúra B1 (NaCl)	114
6.2.7	Štruktúra B2 (CsCl)	115
6.2.8	Štruktúra B3 (sfalerit)	116
6.2.9	Štruktúra B4 (wurtzit)	117
6.2.10	Štruktúra C1 (fluorit)	118
6.2.11	Štruktúra C2 (pyrit)	119

6.2.12	Štruktúra C4 (rutil)	120
6.2.13	Štruktúra E2 (perovskit)	121
6.3	Atómové polomery	123
6.3.1	Kovové atómové polomery	124
6.3.2	Iónové polomery	124
6.3.3	Kovalentné atómové polomery	124
6.3.4	Van der Waalove atómové polomery	124
6.3.5	Tabuľka atómových polomerov	125
6.4	Guľový model kryštálu	127
6.4.1	Substitučné a intersticiálne prímеси	128
6.4.2	Hustota usporiadania	128
6.4.3	Koordináčne čísla v iónových kryštáloch	130
6.4.4	Štruktúry odvodené od najtesnejšieho usporiadania	131
7.	SYMETRIA A FYZIKÁLNE VLASTNOSTI KRYŠTÁLOV	133
7.1	Neumanov princíp	133
7.2	Curieho princíp	136
7.3	Kombinácia Neumanovho a Curieho princípu	138
7.3.1	Pyroelektrický jav	138
7.3.2	Piezoelektrický jav	138
7.3.3	Polarizácia elektrickým poľom	139
7.4	Symetria tenzorových veličín	140
7.4.1	Skalár a	140
7.4.2	Pseudoskalár A	140
7.4.3	Polárny vektor $\{a_i\}$	141
7.4.4	Axiálny vektor $\{A_i\}$	141
7.4.5	Tenzory vyšších poriadkov	141
7.4.5.1	Tenzor mechanického napätia	142
7.4.5.2	Tenzor deformácie	143
7.4.5.3	Tenzor optickej aktivity	143
7.4.5.4	Tenzor piezoelektrického javu	143
7.4.5.5	Tenzor piezomagnetického javu	143
7.4.5.6	Tenzory tuhosti a poddajnosti	144
7.5	Voigtov princíp	144
7.6	Tenzory druhého poriadku	146
7.6.1	Vlastnosť v danom smere	147
7.6.1.1	Teplotná rozťažnosť v smere $\vec{m}$	147
7.6.1.2	Elektrická permitivita v smere $\vec{m}$	147
7.6.2	Charakteristická plocha symetrického tenzora druhého poriadku	149
7.6.2.1	Smer výsledného vektora	149
7.6.2.2	Hodnota vlastnosti v danom smere	150
7.6.2.3	Diagonalizovateľnosť symetrických tenzorov	151
7.6.2.4	Diagonalizácia symetrických tenzorov	151
7.6.2.5	Symetria charakteristickej plochy	152

7.6.3	Prirodzený dvojlom a indikatrix	152
7.7	Tenzory tretieho a štvrtého poriadku	154
7.7.1	Hookov zákon	155
7.7.1.1	Lineárna a objemová stlačiteľnosť	159
7.7.1.2	Šírenie elastických vln v anizotrópnom prostredí	159
7.7.2	Piezoelektrický jav	161
7.7.3	Umelý dvojlom	163
7.7.3.1	Fotoelastický jav	163
7.7.3.2	Lineárny elektrooptický jav (Pockelsov jav)	165
7.7.3.3	Kvadratický elektrooptický jav (Kerrov jav)	166
8.	ZÁVER	175
	Literatúra	177